

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 92. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-falster01-shoot-idm140591134937072.pdf> (tilgået 24. juli 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discurser

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

I Indgangen til Skolehuset stode jeg og nogle Embedsbrødre en Dag, da justement en Pige, som var døv fra sin spæde Alder, passerede forbi vore Øjne, og i Hælene paa hende fulgte, med en Dreng til Vejviser, en blind Mand, hvilken ikke des mindre havde for Skik at rejse udenlands og drive Købmandskab i Lærreda). Begge disse Syn kunde ej andet end røre vore Hjærter, afnøde os Medlidenhed, og minde os om vor egen Velmagt, ej uden uendelig Pris til den algode og almægtige treenige GUD. Længe holdt denne Beskuelse af de guddommelige Værker os fast, i Særdeleshed en af mine Embedsbrødre, som med Ansigt og Øjne vendte mod Himlen stod og faldt i Tanker, som om Sjæl og Sind saa at sige vare vegne bort fra Kroppen. Paa Spørgsmaal om, hvad han saa dybt overtænkte med sig selv, syaredehan: »Jeg overvejer dette, om *Frelseren* gjorde størst Velgerning mod *den Døve*, hvis Tunghørighed han fordrev, eller mod *den blinde Bartimæum*, hvilken han gengav Synetb)? Om dennes eller hins Brøst paa Sanserne var lideligst?« Efter at have talt saalunde og overlagt Sagen lidt, bar han ej Betænkende om at erklære Synet fornemmere end Hørelsen. »Thi, ikke sandt?« sagde han; »hvo, som mangler Synet, kan hverken se Himlen og Solen (for hvilken Sags Skyld *Anaxagoras* sagde sig at være fødc)) eller bevise GUDs Skabning tilbørlig 93 Ære og Pris; han kan ikke have nogen sand Følelse af nogensomhelst ærlig Morskab, ikke læse i den hellige Skrift; han gaar Glip af flere af de ypperste Lemmers Brug, idet hverken Haand elier Fod ret vil gøre ham Tjeneste; han synes saa at sige af Naturen udsat for alle mulige Vanheld, hvilke han hverken formaar at forudse eller undgaa; han er ikke Herre over sin Lettroenhed og nødes til at tilstaa med *Heraclito* hos *Polybium* d) at *Synet er sandfærdigere end Hørelsen*, og at *Øjnene ere nøjagtigere Vidner end Ørene* - for at forbigaa utallige andre Ulæmper ved Blindheden.« Nu tog en anden af Embedsbrødrene til Orde og sagde: »Ja jeg foredrager nu aldeles Hørelsen for Synet og holder Tabet af det sidste for ringere end af det første. Thi *de som af Nataren ere døve* (jeg taler her ej om de tunghørende), *ere ligeledes stumme*, som *Plinias* sigere); hvisaarsag Grækerne med eet og samme Ord [x][x][x][x][x] benævne saavel den *stumme* som den *døve*. Se, fortsatte han, hvor uskatteerlig en Pris *Apostelen* sætter paa Hørelsen: *Troen kommer ved at man hører f)*. Husk, at alle som følge vor Leveart, som lære enten i Skolen eller i Kirken, ere uden Hørelse aldeles nyttige, men derimod ej nyttige uden Synet.« Dette og adskilligt andet havde begge Parter net og vel en Tid lang fremført under Disputen, da Sagen omsider henvistes til mig som Dommer og Voldgiftsmand. Jeg for min Del samtykte af al Formue i *hans* Mening, som paastod at Hørelsen maatte sættes over Synet, ydermere bevæget af adskillige vigtige Bevisligheder. Thi for det første er der i Blindhed 94 Raad mod de Forførelser, som Øjnene give Aarsag til; hvorhen hører hint *Christi* Ord: *Dersom dit Øje forarger dig, saa riv det ud og kast det fra dig g)*; Døvhed er derimod aaben for de Lysters Forførelser, hvilke den møder. Dernæst er dette Blindhedens Gave, at den gør det menneskelige Sind frit, betager det helt med talrige Drømmesyner, og hendrager det til en sundere Beskuelse af de guddommelige og menneskelige Ting; hvisaarsag *Democritus* frivillig siges at have *røvet sig Øjnenes Lys h)*; medens dog *Tertullianus* anfører en anden Grund, nemlig at *han ej kunde se Kvinder uden Attraa i)*, og *Plutarchus* j) derimod viser hen iblandt Sladder og Fabelværk alt hvad der er i Omløb om den blinde *Democrito*. Døvhed er derimod saa at sige lænket i Fjeder og Bolt og derfor mere dorsk, befangen og nedtrykt. Endelig er der for Blindhed den Trøst, at den ved at høre det guddommelige Ord enten hjemme eller i Kirken lettere undfanger fromme Rørelser i Sindet; Døvheden derimod nyder intet godt af de hellige Prædikener, ja faar end ikke i Dødens Stund nogen ydre Vederkvælgelse for Sjælen. Dertil kommer, at i den lærde Verden have ingen døve floreret, men derimod talrige højlærde Mænd, hvilke Naturen havde skabt blinde i Moders Liv, saasom hin navnkundige *Didymus*, de Christnes Læremester i Skolen i Alexandria; hin *Eusebius*, Theologus af den Novatianske Sect; *Wilhelmus Jamessonus*, Professor i Historie ved Universitetet i Glasgow, og utallige andre, hvilke i kort Begreb ere antegnede af de berømmelige Mænd *Georgio Trinkhusio*, *Heumanno* og 95 andre). Hertil komme fremdeles Vidnesbyrd af de navnkundigste Skribentere fra Oldtiden, hvilke ligeledes have anset Hørelsen for fornemmere end Synet, for Exempel af *Strabo*, hvis Ord ere disse: *Hvo der paastaar, at de alene vide noget, som have deres Syn, regner ej med Hørelsens Hjælp til at dømme, hvilken med Hensyn til at berede Kundskab er langt nyttigere end Synet j)*, Item af *Lactantio*, Om den falske Visdom: *Ikke sandt? Der ligger mere Magt paa Ørene end paa Øjnene; thi baade Lærdom og Kundskab kan nemmes med Ørene alene, men ikke med Øjnene alenem)*. Ydermere af *Aristoteles* i Skriftet om Sansning og det sanselige, efter Franc. Vatabli Fortolkning: *Hørelsen bidrager i det ydre meget til at forhverve Visdom og Klogskab; thi Talen, naar den er hørlig, er Lærdommens Aarsag, ikke i sig selv, men ved sin ydre Egenskab. Den bestaar nemlig af Ord, og de enkelte Ord ere Tegn paa visse Vidskaber. For den Sags Skyld ere aj dem, som allerede lige fra Fødselen ere berøvede begge disse Sanser (Hørelsen og Synet), de som ere blinde, visere og klogere end de som ere stumme og døven)*.